

ԳՐԱԿԱՆ

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

(«Պօղոս Արզումանեան» հիմնադրամը)

Այսօր դարավերջ է: Դժուար է վերլիշել հեռուոր ֆանական թուականները: Իսկ ահա Տիկին Սիրանոյշ Արզումանեան-Մեծատուրեանի համար յիշողութիւնը ապրած զժուարիկ կեանքի անբաժան ընկերն է: Վերջին տարիներին աւելի յանախ է նա իր ամուսնու՝ Արմէն Մեծատուրեանի հետ գալիս սիրելի դարձած Պուէնոս Այրէսի հին, անշուք նաւահանգիստ եւ յիշում հեռուոր, արեւոտ այն օրը, երբ եղբոր հետ, օրք, անօգնական մանուկներ, առաջին անգամ ոտք դրեցին հիւրընկալ Ամերիկայի հարաւի այս ափը: Եւ երբ եղբայրը մահացաւ 1979-ին, քոյրն առանձին խորութեամբ զգաց արտաքինից արդէն աներապայր նաւահանգստի ճգողական ուժը: Ինչո՞ւ... Որովհետեւ այս աշխարհում տարաբախտ մարդկանց փրկութեան կայան է պէտք, ինչ իրենց համար դժուար Պայրէսի նաւահանգիստը: «Բարութեան շողը արդէն փրկութիւն է: Պէտք է կայան լինել, փրկութեան կայան»,- յիշում էր եղբոր՝ Պօղոս Արզումանեանի խօսքերը:

Եւ եղան: Մարդո՛ւ, ժողովրդի՛, երկրի՛ ու նաեւ պետութեան՝

... Դեկտեմբերի տապը այս ֆաղափում մարդկանց նետում է սրճարաններ: «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ» վարժարանի երկամեայ տնօրէն Պետրոս Հանեանի հետ մեք էլ յայտնուում ենք Արմենիա փողօցից ոչ այնքան հեռու, կանաչների մէջ թաղուած սրճարանում, ուր շատ հայերի կարելի է հանդիպել: Մի փոքր անց մեզ մօտենում է պարզ հագնուած մէկը եւ անընդամաքս ֆաղափարութեամբ ներկայանում՝ Արմէն: Արեւելահայ խօսքս եւ առգանութիւնս սրում են նրա ուշադրութիւնը անձիս վրայ.

- Պետրո՛ս, չըլլա՛յ թէ Հայաստանէն եկած ըլլայ բարեկամդ: Մանօթացո՛ւր, խնդրեմ՝

Սեղանի շուրջ ծուալուող գրոյցից ինքս ինձ անմիջապէս պարզում եմ, որ գրուցակիցս նշանաւոր Արմէն Մեծատուրեանն է, որի մասին Երեւանի բարձր ատենաներում խօսում էին ընդգծուած յարգանքով. ազգային բարեդար, արգենտինեան հայ գաղութի երեւելի մարդկանցից մէկը, օրը, որքան թոյլ է տալիս նախնական տպաւորութիւնս, ի տարբերութիւն շատերի, հայերէնին կատարելապէս է տիրապետում, չի ընդգծում իր դիրքը, նախընտրում է պարզ շփումները: Լսել էի, որ յագեցած աշխատանքային առօրեայ ունի: Ի՞նչ մեղքս թափեմ, պատկերացնում էի նրան փողկապով, «կոնկուած», քառերը հատ-հատ ընտրող, ծանրութեթեւ անող: Աւելի՛ն, չէի էլ համարձակուել ծրագրել նրա հետ հանդիպում, ժամանակ չի գտնի...

- Պետրո՛ս, պարոնը դպրոց եկե՞ր է:

Հարցը, հաւանաբար, անակնկալ էր բարեկամիս՝ Պետրոս Հանեանի համար: Ես էլ, ի՞նչ թափեմ, սկզբում այնքան էլ լաւ չհասկացայ ակնարկը:

- Ձե՞ր դպրոցի մասին է խոսքը.- ինձս էլ իմ հերթին հարցով խննեցի Պետրոսյից. քանի որ նա քաջ գիտեր իմ շփումների, այցելութիւնների շրջանակը:

- Ո՛չ, Սուրբ՝Գ.- սասց անօրէնը եւ փոքր-ինչ յապաղումով աւելացրեց.- բանն այն է, որ Պուէնոս Այրէսի մէջ տեսակ մը դպրոց կայ, որ հայկական է. սակայն միայն տեղացիներ կը սարվին հոն: Եւ դուն հոն չե՛ս եղած:

- Այսի՞նք:

Պատասխանի փոխարէն Պետրոսն արագ կողմնորոշուողի հոգեբանութեամբ շքեռեց դէպի Արմէն Մեծատուրեանը:

- Դու՛ք ե՞րբ ի վիճակի կը լինէք: Կը կարծեմ, ուշանայն անկարելի է այլեւս. հայրենիքէն եկած մեր հիւրին ժամանակը սուղ է: Երկու թէ երեք օրէն պիտի վերադառնայ:

- Սա պահուս արեւստուրը կառքս կը շտկէ: Կէս ժամ վերջ պատրաստ կը լինի: Այն տանն ես մեկնեմ, քառասուն վայրկեան վերջ հոս կ'ըլլամ: Հինց իմ կառքովս ալ կ'երթանք: Յարմա՞ր է:

Ասելն ու սեղանից վեր կենալը մէկ եղաւ:

Հակառակ իմ նկատելի անհանգստութեան (որոշ պայմանաւորութիւններ ունէի, որոնց կարգադրումն իր վրայ վերցրեց Պետրոս Հանեանը), սպասումի ժամանակն աննկատ անցաւ, քանի որ բարեկամս իր հանդարտաբարոյ քնաւորութեամբ այդ քառասուն րոպէների ընթացքում էսպէս մախապատրաստեց ինձ՝ պատմելով Պուէնոս Այրէսի հայ-արգենտինեան դպրոցի մասին:

Այն հիմնադրուել է ուղիղ երեսուն տարի առաջ, 1968 թուականին, երջանկայիշատակ Պօղոս Արզումանեանի նիւթական ջանքերով, որ մինչ այդ կեանքի էր կոչել քաղաքի կենտրոնում վեր խոյացող Ապրիլեան նահատակների յուշարձանը՝ արգենտինեանայութեան ազգային-քաղաքական համախմբման խորհրդակցիչը: Երկու մտայնացումներն էլ ինքնատիպ էին. յուշարձանը արթուն յիշողութիւն էր, նախատեսած ծնողների, Արեւմտեան Հայաստանի ոգեկոչութեան գտնուած առարկայացում, իսկ մախկրթարանը կոչուած էր գառնալու տարագիր հայութեան երախտագիտութեան արտայայտութիւնը՝ Արգենտինեան երկրին եւ ժողովրդին, որ պատսպարել, լիարիւն կեանքի պայմաններ է ստեղծել տասնեակ հազարաւոր խնակների համար, որոնց մէջ էին եւ իրենք՝ ռոյր եւ եղբայր, որոնց մէջ էր, քնականարար, եւ Արմէն Մեծատուրեանը: Տեղական պատկան իշխանութիւնները շնորհակալութեամբ գնահատեցին նուիրաբերումը եւ դպրոցը կոչեցին «Հայ-արգենտինեան»: Այն այժմ Պուէնոս Այրէսի հանրակրթական բարի համարում ձեռք բերած ուսումնական հաստատութիւններից է:

Պետրոս Հանեանը պատմում է, որ դպրոցի նկատմամբ հիմնադիրների ուշադրութիւնը տասնեակ տարիների մէջ չնուազեց, ընդհակառակը, զօրացաւ: Եւ ինչս դա տեսնելու հնարաւորութիւնը կ'ունենամ: Նախ, Մեծատուրեան ամուսիններից ճշգրեցին ընտանեկան աւանդոյթի ուժ ձեռք բերած քարեգործութեան իրաւական կարգաւիճակը՝ հիմնելով «Պօղոս Արզումանեան» հիմնադրամը՝ յիշատակի յանրժամանակ գրասկանը: Այնուհետեւ դպրոցում ստեղծեցին «Խաչիկ Արզումանեան» գրադարանը: Իսկ 1993-ի Յունիսին, հայրենիքի անկախացումից յետոյ, բացեցին շքեղ, ընդարձակ մարզասրահ, որ կոչեցին մէկ տարի առաջ իրենց այցելած եւ նոր շինութեան հիմնաքարը դրած Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին Նախագահի՝ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի անունով: Հիմնադրամը շարունակարար հոգում է դպրոցի ճեղքին յարգարման եւ նորոգման հետ կապուած ծախսերը:

Անկեղծ ասած, ես, որ նախապէս լսել էի դպրոցի մասին, այն անելի շատ դիտում էի յարգանքի պարզ մի վկայութիւն, ինչպիսին կարելի է տեսնել աշխարհի՝

շատ երկրներում, այդ թույլ՝ նաև Հայաստանում: Իրականությունը վեր էր սպասածիցս: Իրականության մէջ երբ ոտք դրեցի նախասրահ, ես դպրոցը չէ, որ տեսայ, այլ՝ մարմնաւորուած անմնացորդ նուիրումը: Պատին հսկայական հայաստանեան համայնապատկերն է՝ ընդհուգում Արարատի եւ Խոր Վիրապի տեսարաններին: Դպրոցի արգենտինացի տնօրինուհի Մագդալենա Դոս Սանթոսը պատմում է, թէ ինչ յիշարժան օրեր են իրենց եւ աշակերտութեան համար Մայիս 28-ը, Ապրիլ 24-ը, Սեպտեմբեր 21-ը կամ մշակոյթի ամիսը, որոնք շուրջ եւ աւանդաբար նշում են իրենց հայ համերկրացիների ներկայութեամբ: Նա ասում է, որ եթէ ժամանակ ունենայինք եւ լսէինք դպրոցական երգչախմբի հայկական կատարումները՝ «Էրեբունի-Նրեւան», «Կենաց երգ», «Հայեր, միացէ՛ք», չէինք հաւատա, որ հայեր չեն այդ աշակերտները: Հայ չկայ, ճի՛շդ է, այստեղ, բայց հայի տեսանկի շուշ կայ: Այստեղ թեւծում է Պօղոս Արզումանեանի իրականացած երգը...

Անհանգիստ մարդ է Արմէն Մեծատուրեանը: Երբ ես դպրոցում դա նկատեցի, Պետրոս Հանեանը փորձեց տալ իր բացատրութիւնը.

- Իսկ այլ կերպ հնարաւոր է: Ինքն ապա նայիր, որ չկայ, որ նոր նախածնունդներն են, նոր խիզախ մտայղացում մը կերպով մը ներսէն անհանգիստ չընէ սա մարդը: Ա՛յ, այժմ այ, երբ այլեւս հայրենիքը անկախ դարձած է, սա վարժարանին անունը վնաս է վերակոչելու «Հայաստանի Հանրապետութիւն»: Ինք այդ առիթովը փաստաթղթերը կը պատրաստէ: Եւ գիտե՛ս՝ ինչո՞ւ:

Գիտե՛մ: Այդ մէկը, Պետրո՛ս սիրելի, գտնէ գիտեմ:

1993 թուականի Սեպտեմբերին «Պօղոս Արզումանեան» հիմնադրամը հանդէս է գալիս նոր նախածնունդեամբ, որը, որքան մեզ յայտնի է, դեռ «նմանակը» չուցի, երկրորդում է: Տէր եւ Տիկին Մեծատուրեանները հաստատում են նոր եայ-արգենտինեան դպրոց, այս անգամ արդէն՝ Նրեւանում: Այստեղից էլ ծագում է վարժարանների վերանուանակոչութեան խնդիրը. Նրեւանիքը՝ «Արգենտինայի Հանրապետութեան», Պուէնոս Այրեսիքը՝ «Հայաստանի Հանրապետութեան»: Երկու այս դպրոցները մեր ազգային բարեբարներին փայփայած, սիրասուն գաւակներն են, իւրատեսակ յուսալի կամուրջ երկու բարեկամ երկրների միջեւ, հիմնադրամի ազնիւ բազում գործերից ամէնից նուիրականը, քանի որ կապում է ոչ միայն երկրները, այլեւ, եւ սա առաջին հերթին պէտք է շեշտել, հարիւր հազարի հասնող արգենտինեան համայնքը՝ մայր հայրենիքին:

- Վարժարանները ազգային լինելութեան՝ կրկնի վրայ բաց դռներն են, վերադարձին, արդէն կառքի մէջ, սաես ի միջի այլոց, ընդգծեց Արմէն Մեծատուրեանը եւ լռեց՝ դեկն աւելի ամուր սեղմելով պարզուած ակնբի մէջ:

Ձեմ կարող ստել, թէ այդ լուսիւնը ինչո՞վ էր պայմանաւորուած. Պուէնոս Այրեսի փողոցներում երթեւեկութեան կուտակումներով, թէ՛ կնոց եւ իր ծնողների անհնարինք երազին նմանօրինակ լուծում տալու բաւարարուածութեամբ, որն արտաճնապէս չի երեւում, բայց որը սերունդներ է կապում: Միայն կարող եմ ասել, որ այդ լուսիւնը ճշուշդ չէր: Լուսութեան մէջ պատմութիւն կար, լուսութեան մէջ յուշ կար:

Ազգային մեր այս երկու բարեբարների մասին ինչ էլ խօսելու լինես, վարժարանային հոգը կամ ճօթը առաջնայինն է լինելու: Սակայն դա չի նշանակում, թէ մեծընթաց ուրիշ քայլեր արուած չեն: Երեւի մենք «հասցենք» միայն թուարկել:

Ութսունական թուականները «Պօղոս Արզումանեան» հիմնադրամի ինքնահաստատման տարիներն էին, բայց արդէն հայաստանեան երկրաշարժը

գորաշարժի եւ ստուգութեան ենթարկեց նրա կարողութիւնները եւ սրտի ծայքի համամասնութիւնը: Աղետահարներին՝ օժանդակութիւն, անբուժած Հիւսիսային Հայաստանին՝ վերակառուցման իրատես ծրագիր, ահա՛ հիմնադրամի բերած շոշափելի աւանդը, որը նա վեր դասեց քաղաքական այլազան նկատառումներից՝ շեշտադրելով հայրենի ժողովրդին ծառայելու, գորավիզ կանգնելու ազնի շանը, ինչով նաեւ օրինակ հանդիսացաւ դեռեւս տատանումների մէջ դեգերող որոշ հայ մեծատունների համար:

Հայաստանի անկախացումից յետոյ Արմէն Մեծատուրեանը իր ելմանակութեան (արեւմտահայերէնի՛ն բնորոշ նշանակութեամբ) բարեգործական մեծածաւալ եւ բազմաճիւղ ուղղութիւնը գլխաւորապէս կապեց Հայաստանի կառավարութեան, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի ծրագրերի հետ: Նախ, Պուէնոս Այրեսի կենտրոնի Դիագոնալ Նորթէի իր շէնքից, ի հա՛րկէ, պատշաճ նորոգումից յետոյ, տրամադրեց հրաշալի յարկարածին Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանատան համար:

- Գիտե՞ս, թէ սիրտս ինչպէս կ'ուռի, երբ ամէն առտու կու գամ աշխատանքի եւ կը տեսնեմ Հայաստանի գերբն ու ծածանուող գրօշը մայրաքաղաքիս ամէնէն բանուկ պողոտաներէն մէկուն վրայ: Մե՛նք այստեղ Հայաստանի մէջն ենք՝ Հայաստանէն ամենաեռուտը կղզեակին մէջ բանուած...

Սրանք Արմէն Մեծատուրեանի բարձրածայն խոհերն են: Բայց, ի հա՛րկէ, ոչ միայն նրանք: Մորի Մանուկեան վարժարանի հայերէնի լաւագոյն ուսուցչուհիներից Մարգրիտ Քոչակն աւելի վաղ պատմում էր, թէ ինչպէս երկու աշակերտներ՝ Լուիսն ու Դիէգոն, որոնց հայերէնը բաւական թոյլ էր, 1993-ի վերջաւորութեան ամբողջ օրով փախել էին գասերից (ի դէպ, էական տարբերութիւն կայ մեր եւ նրանց մօտ «դասից փախչելու» հասկացութիւններում, նրանց համար դա բացառիկ դէպք է) եւ «աննպատակ» շրջել դեսպանատան մերձակայքում: Ուսուցիչները չգիտէին, անհանգիստ էին: Մինչդեռ դեռահասները այդտեղ, Դիագոնալ Նորթէի վրայ, հայերէնի ու հայկականի ամէնից գլխաւոր դասն էին իւրացնում: Դրանից յետոյ նրանք կտրուկ առաջադիմեցին. նրանց մէջ ինչ-որ մի բան էպէս փոխուել էր: Ուսուցիչների գնահատականը միանշանակ էր՝ «Ասոր համար մե՛նք պարտական ենք «Պօղոս Արզումանեան» հաստատութեան: Ասիկա դաս մըն էր բոլորիս համար: Մե՛նք ալ փոխուած էինք»:

Իսկ «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ» վարժարանի ուսուցչուհիներից Սօսէն, խոհուն ժպիտն աչմերին, յուշում է հաստատութեան նշանախօսքը՝ «Հայաստանի՛ հետ, Հայաստանի՛ համար» եւ անկացնում.

- Պարո՛ն, տարե՛ր ենք մե՛նք ես հաւաքուած, տարբեր ենք մեր հայեացքներով, տառապանքով, անճանական նկարագիրներով, սիրո՛ւ վ անգամ, բայց սա նշանախօսքին տակ բոլորս կը մեկտեղուենք: Ա՛յ թէ ո՛րն է սա մարդկանց գործօն հայրենասիրութիւնը:

Այո՛, հայրենասիրութիւն, բայց ոչ նեղ, այլ լայն արժեչափով: Ազգային բարերար Արմէն Մեծատուրեանը չմտացաւ, որ այդ ամէնի հետ մնում է Արգենտինայի Հանրապետութեան քաղաքացին, ինչի վկայութեանը եղաւ նրանցի դպրոցի առջեւ արգենտինացիների ազատութեան խորհրդանիշ դարձած Խոսէ դէ Սան Մարթիի բրոնզէ դիմաքանդակի (հեղինակ՝ քանդակագործ Ռուրէն Բալթոնի) գեղեղումը 1993-ի Հոկտեմբեր ամսին: Այդ օրերին տեղի թերթերից մէկը գրեց. «Նիւթական կարեւոր ներդրումով կատարուած այս նախաձեռնութիւնը անզայման նիւթական տարողութիւն չունի, անշո՛ւշտ, որքան՝ անոր բարձրական ու խորհրդանշական արժէքը, իբրեւ Հայաստանի եւ Արժանիքի բարեկամութեան ամրապնդում ու սերտակցութիւն»: Իսկ ահա՛ Արգենտինայում Հայաստանի

Հանրապետության երիտասարդ դեսպան, պատմաբան Վահան Տեր-Ղևոնդեանը արձանի բացման ոտքի մասնակցությամբ ընդգծեց. «Սա առաջին դեպքն է, երբ Հայաստանում տեղադրում է յուշարձան՝ ի պատիւ մի այլ երկրի ազգային հերոսի: Եւ պատահական չէ, որ դա հենց երեք ժողովուրդների ազատարար Սան Մարքինն է»:

Արդիւնաւէտ եղան 1996-ի Մայիսին, այն ժամանակ դեռեւս ԼՂՀ Նախագահ Ռոբերտ Քոչարեանի հետ Արմէն Մեծատուրեանի շփումները, որոնց շնորհիւ պարզ դարձան հենց նոր խաղաղ հուն մտած Ղարաբաղի հոգսերը, որոնք թիֆլիսցեցելու նպատակով «Պօղոս Արզումանեան» հիմնադրամը, ի նպատակ տնտեսական եւ շինարարական խիզախ ծրագրերի, մեծագումար յատկացումներ արեց: Երբ նա համակարգչներով զինում էր Երեւանի «Արգենտինայի Հանրապետության» իր հովանաւորեալ դպրոցը, նախապէս արդէն համակարգչային սարքեր էր նուիրել Ղարաբաղեան մէկ դպրոցի:

Արգենտինահայ համայնքի պատույ խնդիրը դարձաւ պատերազմից աներուած Մարտակերտի շրջանի Վաղուհաս գիւղի տներն վերականգնման հսկայածախս ծրագիրը, որը ձեւաւորուեց Հիմնադրամի ծիրի մէջ, ինչը գլուխ բերելու գործում մեծ էր Արմէն Մեծատուրեանի անձնական նախաձեռնութիւնը: Թերեւս դրա համար նոյն 1996 թուականին «Սարդարապատ» տեղական թերթի աւանդական մրցոյթում նա հռչակուեց համայնքի տարուայ մարդ:

1996 թուականի Օգոստոսին հովուապետական այցով Արգենտինա էր մեկնել Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, որը հրաշալի գիտէր հիմնադրամն ու նրա նախանձախնդիրներին: Բանն այն է, որ դեռ տասնամեակներ առաջ, ընդառաջելով Հայոց գոյգ Կաթողիկոսների՝ Լիբանանի քաղաքական տագնապից տարիներ շարունակ աղէտահար մնացած հայ գաղութին սատար կանգնելու յորդորին, «Պօղոս Արզումանեան» հիմնադրամը կատարել էր յիսուն հազար դոլարի նուիրատուութիւն ժողովրդական լայն խաւերին, նրանց առօրեայ կարիքներին՝ հենց Կիլիկիայի կաթողիկոսութեան միջոցով, ընդ որում՝ վերջին յատկացումը, իսկ հազար դոլար, կատարել էր 1988-ին, դարձաւ Մեծի Տանն Կիլիկիայ Հայրապետի միջոցով: Ի դէպ, սփռուած հայութեան շրջանում մշակութային նշանակալի դերակատարութիւն ունի «Պօղոս Արզումանեան» հիմնադրամը, որի հովանաւորչական ջանքերով հրատարակուել են Վեներաբիլի Միխայիլեան Միաբանութեան անդամների, ինչպէս նաեւ Լոս Անճելեսի կայ գրողների մի շարք հայագիտական, աստուածաբանական եւ գեղարուեստական աշխատութիւնները:

Վերադառնալով, սակայն, Վեհափառ Հայրապետի այցին, որի ժամանակ Մեծատուրեան ամուսինները հանդէս եկան նոր, հրաշալի նախաձեռնութեամբ, «Պօղոս Արզումանեան» հիմնադրամն ստանձնեց Հայաստանի մէջ Աշտարակի Կարբի գիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցին վերակառուցելու լայնածաւալ աշխատանքը՝ ի նշանաւորումն Հայց. եկեղեցւոյ հիմնադրութեան փառահեղ 1700-ամեակի: Ընդ որում ծրագրուած է եկեղեցու դիմացի ընդարձակ տարածութիւնը, շուրջ 5000 քառակուսի մետր, վերածել հանրային հրապարակի՝ անհրաժեշտ բոլոր յարդարում-կանաչապատումներով հանդերձ, իսկ նախկին գիւղական մշակութային ընթերցասրահը դարձնել առաջնորդարան եւ նրան կից բացել նոր գրադարան: Այսպիսով, մենք կ'ունենանք ոչ միայն վերակառուցուած պատմական եկեղեցի՝ համաձայն եւ հարազատ ճարտարապետական նախնական մտալոյս-ցումին, այլեւ Կարբին կը քարեմտրոգուի՝ ունենալով Վահան Թէֆեանի անուան դպրոցին կից պուրակ, հրապարակ եւ մշակութային օջախ:

Իրենց կատարած յաջորդական բարերարութիւններով հայրենիքին սատար կ'առնեն իւր. «Հայաստան» հիմնադրամին է պէտք աջակցելու. ծառայելու համար Տէր Եւ Տիկին Մեծատուրեանները արժանացել են «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի «*Բարերար անդամներ*» պատուգրին. որը կախուած է «Պօղոս Արզումանեան» հիմնարկութեան գրասենեակի աչքի ընկնող տեղում:

Նենց նման մարդկանց շնորհիւ է. որ խտանում են արգենտինահայ ազգային գործիչների շարքերը. մարդիկ. որոնց համար հայրենիքից վեհ գաղափար կամ նուիրում չկայ: Հրաշալի էր արտայայտուել Հայոց Հայրապետը 1996-ի Օգոստոս 7-ին հիմնարկութեան պատույն ցաշկերոյթին: Յուզումով ոգեկոչելով Պօղոս Արզումանեանի յիշատակը՝ նա իր խօսքն ուղղել էր նրա գործը շարունակող նուիրեալներին. «Ազգին ու հայրենիքին, Ս. Էջմիածնին Եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին մատուցած իրենց ծառայութիւնների համար Տէր Եւ Տիկին Արզումանեան-Մեծատուրեան արժանացած են «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ» Եւ «Կիլիկիեան Ասպետ» բարձրագոյն շքանշաններուն: Ի՞նչ ընեմ, հարազատե՛նքս, երբորպ Եւ անլի բարձր շքանշան չկայ: Արքայույս Միւտոնի կաթսայի այս բիւրեղապակեայ վերարտադրութիւնը կը ձգե՛նք իբրեւ մնայուն մեր օրհնութիւնը»:

Մեզ կը մնայ փոքրիկ յանելում անել՝ «Եւ ժողովրդի մնայուն սերը որպէս շնորհակալութիւն»:

ՍՈՒՐԷՆ ԳԱՆԻԼԵԱՆ

Բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր